

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันทั่วไป ห้องสมุดของสถาบันการศึกษาระดับต่าง ๆ เป็นแหล่งสรรพวิทยากรที่สำคัญ ซึ่งผู้เรียนสามารถจะศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมได้อย่างกว้างขวางตามความสนใจของแต่ละบุคคล นอกเหนือจากการเรียนการสอนในห้องเรียน เพราะห้องสมุดเป็นแหล่งรวบรวมสื่อความรู้หลายประเภท และหลายรูปแบบ ทั้งที่เป็นสื่อประเภทตีพิมพ์ และไม่ตีพิมพ์ ห้องสมุดจึงเป็นศูนย์กลางกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งหลายของสถาบันการศึกษา เป็นคลังความรู้หรือชุมทรัพย์ทางปัญญา (ชาคาศักดิ์ วชิรปรีชาพงษ์, 2528) ห้องสมุดถือได้ว่าเป็นอุปกรณ์ที่สำคัญที่จะช่วยพัฒนาการศึกษา การเรียนการสอน และให้ประสบการณ์อย่างสมบูรณ์แก่บุคคล (ฉวีลักษณ์ บุญยะกาญจน, 2526)

กรมอาชีวศึกษามีหน้าที่รับผิดชอบ เกี่ยวกับการจัด การศึกษาและฝึกอบรมด้านวิชาชีพระดับต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับความต้องการ ด้านเศรษฐกิจ สังคมของประเทศ และนโยบายของรัฐบาล โดยจัดการศึกษาวิชาชีพ 5 ประเภทวิชา คือ ช่างอุตสาหกรรม ศิลปหัตถกรรม คหกรรม พาณิชยกรรม และเกษตรกรรม ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ประกาศนียบัตรวิชาชีพเทคนิค (ปวท.) และประกาศนียบัตรวิชาชีพช่างฝีมือ (หลักสูตร 1 ปี) นอกจากนี้ยังจัดการศึกษาในด้านกาให้บริการฝึกอบรมวิชาชีพหลักสูตรระยะสั้นแก่ประชาชน (กรมอาชีวศึกษา, 2531) ซึ่งมุ่งเน้นให้ผู้เรียน หรือผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ทักษะ และประสบการณ์ มีกจินิสัยที่ดีในการทำงาน รวมทั้งมีเจตคติที่ดีต่องาน และเพื่อนร่วมงานด้วย (ศรีนวล โกมลวนิช, 2527) ซึ่งเป็นการศึกษาเพื่อให้ครบวงจร โดยให้ผู้ศึกษาเรียนแล้วนำไปปฏิบัติ และประกอบอาชีพได้อย่างจริงจังสามารถนำความรู้ไปสร้างสรรคผลผลิตสิ่งที่มีคุณค่าแก่ชีวิต และสังคม (เจริญ สุโรจนวงศ์, 2529)

ในความคิดแต่เดิมมักคิดว่า การเรียนการสอนวิชาชีพควรอยู่ในห้องเรียน อยู่ใน โรงฝึกงานหรือห้องปฏิบัติการ เรียนตามที่ครู อาจารย์คิด และสอนหรือฝึกอบรมเท่านั้น การ ส่งเสริมให้นักเรียนนักศึกษาใช้ห้องสมุดในการศึกษาค้นคว้าน้อย ซึ่งอาจจะมีสาเหตุหลายประการ เช่น ค่ารายด้านวิชาชีพขาดแคลนเวลาของการเรียนการสอนแบ่งเป็นภาคเช้า ภาคบ่าย นักเรียน เมื่อหมดรอบการเรียนการสอนก็กลับบ้าน ยังไม่ถึงรอบการเรียนของตนก็อยู่กับบ้าน หรือเที่ยวเตร่ ไปก่อน เป็นต้น ดังนั้นเวลาที่เข้าห้องสมุด ใช้ห้องสมุดให้เป็นประโยชน์จึงถูกมองข้ามไป

แต่ปัจจุบันเหตุการณ์ได้เปลี่ยนแปลงไป วิทยาการและเทคโนโลยีได้ก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว สื่อการเรียนการสอนมีมากขึ้น ระบบการเรียนการสอนเปลี่ยนแปลงไปเป็นแบบเปิด (กรมอาชีวศึกษา, 2532) โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และได้มีโอกาส ค้นคว้าหาความรู้จากที่อื่น ๆ มาประกอบความรู้ที่ได้รับการเรียนในชั้นเรียนโดยฟังคำบรรยาย จากอาจารย์ผู้สอน ย่อมไม่เป็นการเพียงพอที่จะรอบรู้ในวิทยาด้านต่าง ๆ ที่กำลังรุดหน้าไป ในปัจจุบันนี้ได้ ผู้เรียนจะต้องหาความรู้เพิ่มเติม โดยการเข้ามาใช้ห้องสมุดทั้งในและนอก เวลาเรียน ค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมขึ้นจากห้องสมุด อันเป็นที่รวมแห่งวิทยาด้านต่าง ๆ เพื่อให้เกิดทักษะ รู้จักคิดเป็นทำเป็น รู้จักแก้ปัญหาการทำงาน และรักการศึกษาค้นคว้าไปตลอดชีวิต ซึ่งเป็นหลักสำคัญประการหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) 2530 ของ กรมอาชีวศึกษา (ชงชัย สุวัฒน์เมฆินทร์, 2530) ห้องสมุดจึงมีความสำคัญอย่างมาก

ปัจจุบันกรมอาชีวศึกษามีสถานศึกษาในสังกัดทั้งสิ้นจำนวน 207 แห่ง โดยจำแนก ได้ตามสังกัด ดังนี้ กองวิทยาลัยเทคนิคทั้งหมด 97 แห่ง กองวิทยาลัยอาชีวศึกษา 82 แห่ง และกองวิทยาลัยเกษตรกรรม 46 แห่ง ในจำนวนทั้ง 207 แห่ง นี้ มีสถานศึกษาที่อยู่ใน กรุงเทพฯ 17 แห่ง และอยู่ในต่างจังหวัด 190 แห่ง (กรมอาชีวศึกษา, 2532) กรมอาชีวศึกษา ได้มีนโยบายให้สถานศึกษาทุกแห่งปรับปรุงห้องสมุดของตน ให้เกิดประโยชน์กับนักเรียนนักศึกษา และครูอาจารย์มากที่สุด จัดห้องสมุดให้ถูกต้องตามหลักวิชาการ ปลุกฝังให้นักเรียนนักศึกษา รักการอ่าน และใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์แก่ชีวิตแก่งาน และแก่อาชีพของตนให้ได้มากที่สุด (กรมอาชีวศึกษา, 2525) อันเป็นเป้าหมายหลักของกรมอาชีวศึกษา ที่จะให้นักเรียนนักศึกษามีทักษะเยี่ยมเยี่ยมคุณธรรม ถ้าเลิศจิตใจ สามารถปรับตัวให้เข้ากับความเร็วก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ และเทคโนโลยี(ชงชัย สุวัฒน์เมฆินทร์, 2530)

จากการวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับการใช้ห้องสมุดของนักศึกษาในสถานศึกษา สังกัด กรมอาชีวศึกษา มีผู้ทำวิจัย 2 เรื่อง คือ ธนู บุญญาวัชร (2527) ได้ศึกษาการใช้บริการ ห้องสมุดของนักศึกษาในสถานศึกษาที่สังกัด กรมอาชีวศึกษาจังหวัดมหาสารคาม ปีการศึกษา 2528 จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ วิทยาลัยเทคนิคมหาสารคาม วิทยาลัยอาชีวศึกษามหาสารคาม และวิทยาลัยเกษตรกรรมมหาสารคาม พบว่า นักศึกษาเข้าใช้ห้องสมุดร้อยละ 48.79 เพื่อ อ่านหนังสือทั่วไป นักศึกษาค้นหาหนังสือและวัสดุ โดยไม่ใช้บัตรรายการ วัสดุห้องสมุดที่ นักศึกษาใช้มากที่สุด คือ ตำราเรียน ส่วนบริการที่ใช้มากที่สุด คือ บริการยืม นักศึกษาพอใจ บริการของห้องสมุดในระดับปานกลาง นอกจากนี้ นักศึกษายังต้องการที่จะให้ห้องสมุดแยกเป็น เอกเทศ และมีอุปกรณ์อำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น ตลอดจนต้องการให้ห้องสมุด จัดหาหนังสือเกี่ยวกับสาขาวิชาชีพที่เรียน และโสตทัศนวัสดุ เพิ่มมากขึ้น ส่วนงานวิจัยของ ศันสนีย์ สุวรรณเจตต์ (2532) ได้ทำวิจัยเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรห้องสมุดของนักศึกษา วิทยาลัยพาณิชยการ 3 แห่ง สังกัดกรมอาชีวศึกษา ได้แก่ วิทยาลัยพาณิชยการธนบุรี วิทยาลัย พาณิชยการบางนา และวิทยาลัยพาณิชยการเชตุพน พบว่า นักศึกษาพาณิชยการส่วนหนึ่ง ไม่ใช้ ห้องสมุด นักศึกษาค้นสิ่งพิมพ์ของห้องสมุด โดยเดินดูตามชั้น ปัญหาที่นักศึกษาประสบปัญหา คือ หนังสือที่ต้องการไม่มีในห้องสมุด

วิทยาลัยอาชีวศึกษาสิงห์บุรี วิทยาลัยอาชีวศึกษาสระบุรี และวิทยาลัยอาชีวศึกษา พระนครศรีอยุธยา เป็นสถานศึกษาในเขตการศึกษา 6 สังกัดกรมอาชีวศึกษา ที่เปิดสอน หลักสูตรการเรียนการสอน ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ระดับประกาศนียบัตร วิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพเทคนิค (ปวท.) ประเภทวิชาคหกรรม พาณิชยกรรม และศิลปหัตถกรรม ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพที่ได้ดำเนินงานตามนโยบาย และเป้าหมายของกรมอาชีวศึกษา ในการจัดการเรียนการสอน ดังนั้น ห้องสมุดของสถานศึกษา ทั้ง 3 แห่งนี้ จึงมีส่วนที่จะช่วยส่งเสริมการศึกษา ค้นคว้าของนักศึกษา เพื่อให้บรรลุจุดหมาย ของกรมอาชีวศึกษา แต่จากสถิติการเข้าใช้ห้องสมุดของนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษาทั้ง 3 แห่ง มีจำนวนไม่มากนัก กล่าวคือในปีการศึกษา 2534 พบว่า นักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษาสิงห์บุรี เข้าใช้ห้องสมุดเฉลี่ยวันละประมาณ 225 คน จากจำนวนนักศึกษาทั้งหมด 971 คน วิทยาลัยอาชีวศึกษาสระบุรี เข้าใช้ห้องสมุด เฉลี่ย วันละ 210 คน จากจำนวนนักศึกษา ทั้งหมด 1,357 คน และวิทยาลัยอาชีวศึกษาพระนครศรีอยุธยา เข้าใช้ห้องสมุดเฉลี่ย วันละประมาณ 200 คน จากจำนวนนักศึกษา 1,028 คน แม้ว่าห้องสมุดจะได้

จัดทำทรัพยากรห้องสมุด ตามเกณฑ์มาตรฐานของสถานศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา พ.ศ. 2525 (กรมอาชีวศึกษา, 2525) (ภาคผนวก ก.) ในปริมาณที่คาดว่าเพียงพอกับความต้องการในการใช้ของนักศึกษา จากสถิติการใช้ห้องสมุดดังกล่าว แสดงให้เห็นว่านักศึกษาส่วนน้อยใช้ห้องสมุดประกอบการเรียนการสอน จึงเป็นแรงจูงใจอย่างหนึ่งที่ทำให้ผู้วิจัย ในฐานะที่ปฏิบัติงานใน ห้องสมุดวิทยาลัยอาชีวศึกษาสิงห์บุรี ซึ่งเป็นวิทยาลัยอาชีวศึกษาแห่งหนึ่ง ในเขตการศึกษา 6 สังกัดกรมอาชีวศึกษา จึงมีความสนใจที่สำรวจลักษณะการใช้ห้องสมุดตลอดจนปัญหาในการใช้ห้องสมุด ของนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษาทั้ง 3 แห่ง ดังกล่าวว่ามีสภาพการใช้ห้องสมุดเป็นอย่างไร เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินงานให้ดีขึ้น ตลอดจนเป็นแนวทางในการพัฒนางานห้องสมุดของแต่ละแห่ง เพื่อให้ห้องสมุดเป็นศูนย์กลางในการบริการวิชาการอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะการใช้ห้องสมุดของนักศึกษา ได้แก่ วัตถุประสงค์ ความถี่ และแรงจูงใจในการใช้ห้องสมุด รวมทั้งทรัพยากร และบริการที่ใช้
2. เพื่อศึกษาปัญหาในการใช้ห้องสมุดของนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษา

แนวเหตุผล

1. นักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษาแต่ละระดับการศึกษา ใช้ทรัพยากร และบริการแตกต่างกัน
2. นักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษา แต่ละระดับการศึกษา ประสบปัญหาในการใช้ห้องสมุด แตกต่างกัน

ตัวแปรที่เกี่ยวข้อง

ตัวแปรต้น ได้แก่ ระดับการศึกษา
ตัวแปรตาม ได้แก่

1. ลักษณะการใช้ห้องสมุดของนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษา
2. ปัญหาในการใช้ห้องสมุดของนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษา

ขอบเขตของการศึกษา

เขตการศึกษา 6 ประกอบไปด้วยสถานศึกษาที่อยู่ในจังหวัดชัยนาท พระนครศรีอยุธยา ลพบุรี สระบุรี สิงห์บุรี อ่างทอง และอุทัยธานี จังหวัดที่มีวิทยาลัยอาชีวศึกษา มี 3 แห่ง ได้แก่ จังหวัดสิงห์บุรี สระบุรี และจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ นักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษา เขตการศึกษา 6 ซึ่งประกอบด้วย วิทยาลัยอาชีวศึกษาสิงห์บุรี สระบุรี และวิทยาลัยอาชีวศึกษาพระนครศรีอยุธยา ประจำปีการศึกษา 2534 จำนวน 400 คน คิดเป็นร้อยละ 11.91 ของ จำนวนนักศึกษา ทั้งหมด 3,356 คน โดยใช้สุ่มกรการหากกลุ่มตัวอย่าง ของ ทาโร ยามาเน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ค้นคว้าจากหนังสือ เอกสารและวรรณกรรมอื่น ๆ เกี่ยวกับกรมอาชีวศึกษา หลักสูตรและแผนการเรียนการสอน
2. สํารวจสภาพห้องสมุดทั้ง 3 แห่งของวิทยาลัยอาชีวศึกษา เขตการศึกษา 6 สังกัดกรมอาชีวศึกษา พร้อมทั้งสัมภาษณ์บรรณารักษ์ และศึกษาจากเอกสารเกี่ยวกับประวัติ ตลอดจนบริการของห้องสมุดวิทยาลัยอาชีวศึกษาทั้ง 3 แห่ง
3. สร้างแบบสอบถาม เพื่อเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล
4. ทดสอบแบบสอบถามกับนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษาละเชิงเทรา จำนวน 40 คน เพื่อนำผลมาปรับปรุงแบบสอบถามให้สมบูรณ์
5. รวบรวมข้อมูล โดยแจกแบบสอบถามแก่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน
6. วิเคราะห์ข้อมูล โดยคิดค่าค่าตอบเป็นร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสถิติทางสังคมศาสตร์ (SPSS)
7. นำเสนอข้อมูลที่ได้วิเคราะห์แล้วในรูปตาราง และบรรยาย
8. สรุป อภิปรายผล พร้อมทั้งข้อเสนอแนะ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบลักษณะการใช้ห้องสมุด ปัญหาในการใช้ห้องสมุด ตลอดจนข้อเสนอแนะในการใช้ห้องสมุดของนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษา เขตการศึกษา 6 กรมอาชีวศึกษา
2. เพื่อเป็นแนวทางแก่ห้องสมุดอาชีวศึกษาทั้ง 3 แห่ง ในการปรับปรุงทรัพยากรและบริการของห้องสมุดให้ดีขึ้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยของประเทศไทย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้ห้องสมุดของนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษา จากการสำรวจพบว่า มีจำนวน 3 เรื่อง ได้แก่ งานวิจัยของ ธนุ บุญญาวัตร (2529) เรื่องการใช้บริการห้องสมุด ของนักศึกษาในสถานศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา จังหวัดมหาสารคาม ปีการศึกษา 2528 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา เป็นนักศึกษาของสถานศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา จังหวัดมหาสารคาม 3 แห่ง คือ วิทยาลัยเทคนิคมหาสารคาม วิทยาลัยอาชีวศึกษามหาสารคาม และวิทยาลัยเกษตรกรรมมหาสารคาม จำนวน 587 คน ศันสนีย์ สุวรรณเจตต์ (2532) ศึกษาการใช้ทรัพยากรห้องสมุดของนักศึกษาวิทยาลัยพัฒนการ กรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ 3 แห่ง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ นักศึกษาวิทยาลัยพัฒนการธนบุรี วิทยาลัยพัฒนการ-เซตุน และนักศึกษาวิทยาลัยพัฒนการบางนา รวม 452 คน วิภาวี ประพศิทธิธรรม (2532) ศึกษาเจตคติ ต่อห้องสมุด และปริมาณการใช้ห้องสมุดของนักศึกษา และอาจารย์ ในวิทยาลัย สังกัดกรมอาชีวศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา เป็นนักศึกษาและอาจารย์ จำนวน 756 คน

นอกจากนี้ ยังมีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้ห้องสมุด ของนิสิต นักศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย ซึ่งส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการใช้ห้องสมุด และบริการของห้องสมุด ตลอดจนปัญหาและข้อเสนอแนะ เพื่อนำผลที่ได้ไปปรับปรุงบริการของห้องสมุดแต่ละแห่งต่อไป งานวิจัยดังกล่าว มีจำนวน 10 เรื่อง ได้แก่ ละอองกาญจน์ สุริยชัยพาณิชย์ (2520) ศึกษาบริการห้องสมุดของมหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่ให้แก่ นักศึกษา จิฎติ ปิงตระกูล (2521) ได้สำรวจความต้องการการใช้บริการห้องสมุด ของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะวิทยาศาสตร์ของมหาวิทยาลัยในประเทศไทย วนิดา จินคนานุรักษ์ (2523) ศึกษาปัญหาการใช้บริการต่าง ๆ ของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สุนีย์ น้อยจันทร์ (2523) สำรวจความต้องการของผู้ใช้ คณะเภสัชศาสตร์ในประเทศไทย จิรัชนี วงศ์สุวรรณ (2525) ศึกษาบริการห้องสมุดที่ให้แก่ นักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร รัตนา กระแสชัย (2525) ศึกษาความต้องการในการใช้บริการห้องสมุด ของนักศึกษาแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ วรนุช เทียวตระกูล (2525) ศึกษาปัญหาของนักศึกษาแพทยศาสตร์ ในการใช้บริการห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เขวง จำรูญจันทร์ (2526) ศึกษาความต้องการ การใช้

บริการห้องสมุดของนักศึกษาวิทยาลัยครูลำปาง สมทรง เจริญเดชา (2528) ศึกษาเกี่ยวกับความต้องการของอาจารย์ และนักศึกษาในการใช้บริการหอสมุด จอห์น เอฟ เคนเนดี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี และ ชนิดดา โกวิทวาที (2531) ศึกษาความต้องการของนิสิตอักษรศาสตร์ ในการใช้บริการห้องสมุด คณะอักษรศาสตร์ ผลการวิจัยปรากฏในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. สภาพการใช้ห้องสมุด

1.1 ความถี่ในการใช้งานวิจัยส่วนใหญ่ พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ เข้าใช้ห้องสมุดมากกว่าสัปดาห์ละ 1 ครั้ง และช่วงว่างจากการเรียนการสอน ในขณะที่ ศันสนีย์ สุวรรณเจตต์ พบว่า นักศึกษาวิทยาลัยพัฒนศึกษการ กรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เข้าใช้ห้องสมุดในเวลาที่ไม่แน่นอน ส่วนผลการวิจัยของ จิฤติ ปิงตระกูล และชนิดดา โกวิทวาที พบว่า นิสิตนักศึกษา เข้าใช้ห้องสมุดน้อยกว่าสัปดาห์ละ 1 ครั้ง และผลการวิจัยของ ชนิดดา โกวิทวาที ยังพบว่า ฐานะชั้นปีและสาขาวิชาที่นิสิตเลือกเรียนเป็นวิชาเอก มีส่วนทำให้นิสิตคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ใช้ห้องสมุดแตกต่างกัน นอกจากนี้ วิภาวี ประพศิขธรรม ยังพบว่า นักศึกษาในวิทยาลัยที่สังกัดกรมอาชีวศึกษา โดยส่วนรวมมีเจตคติต่อห้องสมุด ในระดับมาก แต่มีปริมาณการใช้ห้องสมุดในระดับปานกลาง ยกเว้นนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) มีเจตคติต่อห้องสมุด สูงกว่านักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) โดยแตกต่างกันอย่างมีนัยสัมพัทธ์ทางสถิติที่ระดับ .05

1.2 วัตถุประสงค์ของการใช้ห้องสมุด จากการศึกษาของ วนิตา จินคนานุรักษ์ จิรัชนี วงศ์สุวรรณ รัตนา กระแสชัย วรนุช เทียวตระกูล ชนิดดา โกวิทวาที ธนุ บุญญานวัตร และศันสนีย์ สุวรรณเจตต์ พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ของการใช้ห้องสมุด เพื่ออ่านหนังสือทั่วไป และสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่มีในห้องสมุด ในขณะที่ละออองกาญจน์ สุริยชัยพาณิชย์ และเชวง จำรูญจันทร์ พบว่า นักศึกษาเข้าใช้ห้องสมุดเพื่อประกอบการเขียนรายงานการค้นคว้า ส่วน จิฤติ ปิงตระกูล พบว่า นักศึกษาเข้าใช้ห้องสมุดเพื่อใช้บริการจ่าย - รับ

1.3 การค้นหาสิ่งพิมพ์ภายในห้องสมุด ธนุ บุญญานวัตร และศันสนีย์ สุวรรณเจตต์ พบว่า นักศึกษาค้นหาสิ่งพิมพ์ของห้องสมุด โดยใช้วิธีเดินดูตามชั้นหนังสือ

1.4 การใช้ทรัพยากรห้องสมุด จากผลการวิจัยส่วนใหญ่ พบว่า นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ ใช้สิ่งพิมพ์ประเภทที่เป็น หนังสือทั่วไปภาษาไทย มากที่สุด ส่วนคັນสนีย์ สุวรรณเจตต์ พบว่า ทรัพยากรที่นักศึกษาวิทยาลัยพัฒนการ ใช้มากที่สุด ได้แก่ หนังสือพิมพ์ภาษาไทย นอกจากนี้ ยังพบว่า นักศึกษาวิทยาลัยพัฒนการระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และระดับ ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ใช้ทรัพยากรไม่แตกต่าง และใช้ทรัพยากรสอดคล้องกับการสอน ส่วนสาขาของทรัพยากรที่ใช้ ชนิดคา โกวิทที พบว่า สาขาของสิ่งพิมพ์ที่นิสิต อักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ใช้ในระดับมาก คือ ภาษาและวรรณคดี ส่วน คันสนีย์ สุวรรณเจตต์ พบว่า นักศึกษาวิทยาลัยพัฒนการมีการใช้ หนังสือหมวดภาษาไทยสูงสุด ในระดับปานกลาง และนอกจากนี้ นักศึกษายังใช้ทรัพยากรห้องสมุด สอดคล้องกับสาขาวิชาที่เรียน อีกด้วย

1.5 การใช้บริการห้องสมุดงานวิจัยส่วนใหญ่ พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ ใช้บริการ จำย - รับมากที่สุด ส่วนชนิดคา โกวิทที พบว่า บริการที่นิสิตอักษรศาสตร์ ใช้ในระดับมาก ได้แก่ บริการถ่ายเอกสาร และบริการจำย - รับ ในขณะที่คันสนีย์ สุวรรณเจตต์ พบว่า นักศึกษาวิทยาลัยพัฒนการ สังกัดกรมอาชีวศึกษาใช้บริการอ่านมากที่สุด

2. ปัญหาในการใช้ห้องสมุด

2.1 ปัญหาด้านการใช้ทรัพยากร งานวิจัยส่วนใหญ่ พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ เห็นว่าห้องสมุด มีสิ่งพิมพ์ค้าง ๆ ไม่เพียงพอกับความต้องการของผู้ใช้ ส่วน ชนิดคา โกวิทที พบว่า ปัญหาที่นิสิตคณะอักษรศาสตร์ ประสบปัญหาในระดับมาก ได้แก่ การมีผู้อื่น ยืมหนังสือทั่วไป และหนังสืออ่านนอกเวลาไปอ่านก่อน และเขวง จารูญจันทร์ พบว่า นักศึกษาวิทยาลัยครูประสบปัญหา ในเรื่องการใช้หนังสือคือ หนังสือบนชั้นเรียงสับสน และ ไม่อยู่ตรงชั้น ในคานวารสารและสิ่งพิมพ์อื่น ๆ คือ วารสารและหนังสือพิมพ์ที่อ่านแล้วไม่เก็บ เข้าที่เดิม แค่งองสุมคามโค๊ะ ในขณะที่ คันสนีย์ สุวรรณเจตต์ พบว่า นักศึกษา วิทยาลัยพัฒนการ ประสบปัญหาในระดับมาก ได้แก่ หนังสือทั่วไป เล่มที่ต้องการไม่มีในห้องสมุด นอกจากนี้ยังพบว่า นักศึกษาวิทยาลัยพัฒนการ ทั้งระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ประสบปัญหาการใช้ทรัพยากรไม่แตกต่างกัน

2.2 ปัญหาด้านบริการ เชวง จำรูญจันทร์ พบว่า นักศึกษาวิทยาลัยครูลำปาง ประสบปัญหาด้านบริการยืม - คืนหนังสือ คือ ค่าปรับหนังสือเกินกำหนดสูงมาก ส่วนบริการทั่ว ๆ ไป ที่เป็นปัญหาสำหรับนักศึกษามากอันดับ 1 คือ ใช้บัตรรายการแล้วไปค้นหาหนังสือบนชั้นไม่ได้ตามต้องการ ในขณะที่ ชนิดดา โกวิทวที พบว่า นิสิตคณะอักษรศาสตร์ ประสบปัญหาในระดับมาก คือ การรถ่ายเอกสารนาน ส่วน รัตนา กระแสชัย พบว่า นักศึกษาแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ส่วนมากไม่ทราบวิธีใช้ครรชนี วารสารทางการแพทย์ภาษาต่างประเทศ

3. ปัญหาด้านอาคารสถานที่ ละอองกาญจน์ สุริยชัยพาณิชย์ พบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น ประสบปัญหาด้านสถานที่ของห้องสมุดอยู่ไกล อาคารเรียนและหอพัก ส่วนเชวง จำรูญจันทร์ พบว่า นักศึกษาวิทยาลัยครูลำปาง ประสบปัญหาด้านอากาศในห้องสมุดร้อนอบอ้าว ในขณะที่ ชนิดดา โกวิทวที พบว่า นิสิตคณะอักษรศาสตร์ ประสบปัญหาด้านที่นั่งอ่านมีจำนวนน้อย

4. ปัญหาด้านบุคลากร จิรัชณี วงศ์สุวรรณ พบว่า นักศึกษาศิลปากรวังท่าพระ ประสบปัญหาในระดับมาก ด้านเจ้าหน้าที่ไม่เต็มใจให้บริการ ส่วนสมทรง แจ่มเคชา พบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ประสบปัญหาในระดับมากด้านเจ้าหน้าที่มักส่งเสียงดัง

งานวิจัยของต่างประเทศ

สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของต่างประเทศ เรื่องการใช้ห้องสมุด และบริการตลอดจนความต้องการในการใช้ห้องสมุด มี 4 เรื่อง ได้แก่ Philip V. Rzasa และ John H. Moriaty (1970) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความต้องการของผู้ใช้ห้องสมุด มหาวิทยาลัย Purdue Lloyd Gene Elliott (1977) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการใช้ห้องสมุดของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ใน Bob John University ประเทศสหรัฐอเมริกา Ali A. Eadad และ A. Robert Rogers (1978) ได้ศึกษาการใช้ห้องสมุดมหาวิทยาลัย ปาร์เลวี ประเทศอิหร่าน Thomas Michael Peischl (1974) ได้สำรวจความต้องการของผู้ใช้ห้องสมุด ได้แก่ อาจารย์ และนักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัย Northern Colorado ประเทศสหรัฐอเมริกา ตลอดจนศึกษาถึงบริการที่ต้องการ และไม่ต้องการ ผลจากวิจัยปรากฏผลด้านต่าง ๆ ดังนี้

สภาพการใช้ห้องสมุด ในด้านความถี่ในการใช้ห้องสมุด Emdad และ Rogers พบว่า นักศึกษาร้อยละ 56 เข้าใช้ห้องสมุดวันละ 1 - 3 ชั่วโมง และใช้บัตรรายการค้นหาหนังสือ นักศึกษาชั้นปีสูง ๆ ใช้ห้องสมุดมากกว่านักศึกษาชั้นปีต้น ๆ Elliott และ Peischl พบว่า นักศึกษาเข้าใช้ห้องสมุดมากกว่า สัปดาห์ละ 1 ครั้ง นอกจากนี้ ยังพบว่า ฐานะชั้นปียังมีผลต่อการเข้าใช้ห้องสมุดอีกด้วย โดยที่ Elliott พบว่า นักศึกษาที่มีฐานะชั้นปีมีผลต่อการเข้าใช้ห้องสมุดน้อยลง เนื่องจากมีการบ้านที่ต้องการค้นคว้าจากห้องสมุดน้อยกว่า นักศึกษาที่อยู่ชั้นปีแรก ๆ ส่วนในด้านวัตถุประสงค์ในการเข้าใช้ห้องสมุด Emdad และ Rogers และ Elliott พบสอดคล้องกันเรื่องนักศึกษาเข้าใช้ห้องสมุด เพื่ออ่านหนังสือส่วนตัว เนื่องจากไม่มีความจำเป็นใช้สิ่งพิมพ์ของห้องสมุด ส่วน Peischl และ Rzasa และ Moriarty พบว่า นักศึกษามีวัตถุประสงค์ในการเข้าใช้ห้องสมุด เพื่อทำการบ้าน นอกจากนี้ Peischl ยังพบว่า นักศึกษาชั้นปีแรก ๆ เข้าใช้ห้องสมุดเพื่อทำการบ้าน โดยใช้หนังสือส่วนตัวมากกว่า นักศึกษาชั้นปีสูง ๆ ซึ่งเข้าใช้ห้องสมุด เพื่อใช้สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ของห้องสมุด

การใช้บริการของห้องสมุด Peischl พบว่า บริการที่นักศึกษาต้องการมากที่สุด ได้แก่ บริการจ่าย - รับ บริการตอบคำถาม และช่วยการค้นคว้า และบริการโสตทัศนวัสดุตามลำดับ ส่วนในด้านการใช้สิ่งพิมพ์ของห้องสมุด Rzasa และ Moriarty พบว่า นักศึกษาใช้สิ่งพิมพ์ประเภทหนังสืออ้างอิง มากที่สุด

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย